

Deđini

CİSEM2023'ün Ardından *After CİSEM2023*

Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye'de İletişim:
Değişimler, Kazanımlar, Sorunlar ve Çözüm
Önerileri / 22-23 Aralık 2024 - Ankara

Sezer Fener

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

<https://orcid.org/0000-0003-0578-2083>

sezerfeener@gmail.com

Öz

"Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye'de İletişim Sempozyumu (CİSEM2023)", 21-22 Aralık 2023 tarihlerinde Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi ev sahipliğinde gerçekleştirildi. Cumhuriyet tarihi boyunca iletişim alanında yaşanan değişimlerin, kazanımların, sorunların ve çözüm önerilerinin tartışılması amacıyla düzenlenen sempozyuma on dokuz üniversiteden elli bir sosyal bilimci, bildirimlerini sunmak üzere katıldı. Bu değinide CİSEM2023 ve sempozyumda sunulan bildiriler hakkında bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, CİSEM2023, iletişim, sempozyum

•••

Abstract

The Symposium on Communication in Turkey in the 100th Year of the Republic (CİSEM2023) was held on 21-22 December 2023, hosted by the Faculty of Communication at Ankara University. Fifty-one social scientists from nineteen different universities participated in the symposium, which was organized to discuss changes, achievements, problems, and solutions in the field of communication throughout the history of the Republic of Turkey. This review, written to evaluate CİSEM2023, contains information about the symposium and the papers presented there.

Keywords: Republic, CİSEM2023, communication, symposium

<http://ilefdergisi.ankara.edu.tr>

ilef dergisi ■ 11 (1) ■ bahar/spring: 185-189

Deđini

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi (İLEF) ev sahipliğinde düzenlenen “Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye’de İletişim Sempozyumu (CİSEM2023)”, 21-22 Aralık 2023 tarihlerinde gerçekleştirildi. İletişim alanında yaşanan değişimlerin, kazanımların, sorunların ve çözüm önerilerinin tartışılması amacıyla düzenlenen sempozyum için bilim insanlarına film çalışmalarından televizyon ve radyo yayıncılığına, yeni medya araştırmalarından gazetecilik pratiklerine dek pek çok konuda çağrı yapılmış, bunun sonucunda da yoğun bir başvuru ile karşılaşılıyordu. CİSEM2023’e yirmi sekiz üniversiteden yetmiş beş bildiri başvurusu oldu, değerlendirme sürecinin ardından kırk bir başvuru kabul edildi. On dokuz üniversiteden elli bir sosyal bilimci, bildirimlerini sunmak üzere sempozyuma katıldı.

Sempozyum, açılış konuşmaları ve LADİK ’76 belgesel gösterimi ile başladı. 1976 yılında öğretim elemanı Güner Sarioğlu’nun yönetmenliğinde çekilen ve İLEF’in ilk belgesel filmi olan, Ladik Gölü’ndeki çevre katliamının anlatıldığı LADİK ’76 belgeselinin ardından yönetmen Sarioğlu’nun daha önce verdiği bir söyleşi izlendi. Söyleşinin ardından bildirimlerin sunumu için oturlara geçildi.

CİSEM2023, İLEF’teki Ahmet Taner Kışlalı Sanatevi ve Mahmut Tali Öngören Sinema Salonu’nda gerçekleştirilen paralel oturumlarla sürdü. “Basın Tarihi I” ve “İletişim Politikaları ve Bilim İletişimi” başlıklı ilk oturumlarda toplam yedi bildiri sunuldu. Basın tarihi konulu oturumun ilk bildirisi Marmara Üniversitesi’nden Büşra T. Durmuş’a aitti. Durmuş’un 1928 harf devriminin uygulanmasında *Cumhuriyet* gazetesinin katkılarını ele aldığı sunumunu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi’nden Esra İlkay İşler’in Lozan Antlaşması sürecinde İsviçre basınındaki Türkiye Cumhuriyeti imajını incelediği bildirisi takip etti. Gazete taramaları ve transkripsiyonların yapıldığı çalışmada, Türkiye’nin imajında olumlu yönde bir değişim saptandığı ifade edildi. Üçüncü bildiri Ankara Üniversitesi’nden Hülya Eraslan’ın Türkçe dışı basın üzerine gerçekleştirdiği tarih çalışmasıydı. Eraslan, nicel tespitler ile Cumhuriyet’in 100 yıllık sürecinde Türkiye’deki Türkçe dışı basının yayın süreleri, tirajları ve politikaları konularında değerlendirmelerini ortaya koydu. Oturum, Ayşe Asker’in Sabiha Sertel yönetimindeki dergiler üzerine yaptığı araştırmasını içeren bildiriyle tamamlandı.

İletişim politikaları ve bilim iletişimi teması etrafında toplanan diğer oturum ise Ayşe Nevin Yıldız, Umut Yener Kara, Eda Çetinkaya Yarımçam ve Nusret Tongarlak’ın “Türkiye’de İletişim Araştırmaları ve Eğitiminin Kurumsallaşma Serüvenini ve Güncel Durumunu Haritalandırmak” başlıklı

araştırması ile başlayıp Çiler Dursun'un Türkiye'de bilim iletişimini konu edindiği çalışmasıyla devam etti. Oturumun son bildirisi ise Özlem Özdemir ve Tolga Tellan'ın Cumhuriyet dönemi kurumsal iletişim politikaları ile ilgili araştırmasıydı. Paralel diğer oturumun ilk bildirisinde Türkiye'de iletişimin kendine bir alan açarak disiplinleşme süreci ve kurumsallaşma mücadelesi, ikinci bildirisinde Türkiye'deki temel bilim iletişimi aktörleri ile bu aktörler arasındaki ilişkiler ve üçüncü bildirisinde de Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren kurumların iletişim biçimlerindeki farklılıklar tartışıldı.

CİSEM2023'ün ilk gününün son oturumları ise "Kavramsal Tartışmalar" ve "Basın Tarihi II" başlıklarını taşıyordu. İletişim alanındaki çeşitli tartışmalara ilişkin farklı kavramsal hatlara sahip dört bildirinin sunulduğu oturumdaki ilk çalışma Özgür Taburoğlu'nun eski ve yeni medyayı Lacancı yaklaşımla tartıştığı bildiri idi. Bu oturumdaki diğer üç katılımcı ile paralel oturumdaki üç katılımcı da Ankara Üniversitesi'nden; Buğrahan Demirci'nin çalışması Instagram'daki shitpost hesaplarının analizinden oluşuyorken Feride Güner'in bildirisi Löwenthal ve Adorno'da otoriteryen iletişim ve ajitasyonu, İsmail Uğur Aksoy'un bildirisi ise aktivist halkla ilişkiler ile agonistik demokrasi arasındaki kesişimselliği tartışıyordu. "Kavramsal Tartışmalar" oturumu, Lacancı analitik yaklaşımdan shitpost ve ideoloji ilişkisine, otoriteryen popülizmden agonistik demokrasiye oldukça zengin bir yelpaze sunmuş oldu. Paralel oturumda ise Hüseyin Cahit Yalçın, Falih Rıfkı Atay ve Ahmet Emin Yalman'ın gazetecilik anlayışlarını karşılaştırdığı çalışması ile Çağdaş Gemici, Türkiye modernleşmesinin ya da kapitalistleşme sürecinin 1930'lu yıllardaki uğrağının resmini çizerken ikinci bildiride Vedat Türkali'nin *Tek Kişilik Ölüm* eserini edebi gazetecilik bağlamında inceleyen Gökhan Bulut, edebi gazeteciliğin toplumsal niteliğine ilişkin önemli bir kavrayış sundu. Oturumun son bildirisinde ise Ezgi Kaya Hayatsever, erken cumhuriyet döneminde muhafazakâr ideolojinin inşasını *Millet* dergisi üzerinden ele alan çalışmasını paylaştı.

Sempozyumun ikinci günü ise "Film Çalışmaları" ve "Yerel Medya ve Gazetecilik Pratikleri" başlığını taşıyan iki paralel oturum ile başladı. Film çalışmaları oturumunda Dicle Üniversitesi'nden Büşra Coşkun, Nuri Bilge Ceylan'ın *Kuru Otlar Üstüne* filmine René Girard'ın ortaya koyduğu teoriyle yaklaştığı çalışmasında bireyler arasındaki mimetik arzunun görünür kılınması üzerine bir değerlendirme yaptı. Kastamonu Üniversitesi'nden Emre Ertürk de "Türk Sinemasında Oto-oryantalist Refleksler: *Oğlum Osman*" başlıklı bildirisi ile milli sinema ve Yücel Çakmaklı'ya ilişkin bir sunum

gerçekleştirdi. Oturum, Sakarya Üniversitesi'nden Doğuşcan Göker'in modern İstanbul'un geçirdiği dönüşümü sinema salonları üzerinden okuduğu çalışması ile son buldu. Yerel medyaya ilişkin oturumda ise Süleyman Demirel Üniversitesi'nden Mehmet Pamuk ve Hatice Kılınç yerel basını yapay zeka ekseninde tartıştı, Ankara Üniversitesi'nden Çağrı Kaderoğlu-Bulut 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrasında bölgedeki yerel basının durumunu incelediği araştırmasını sundu, Betül Yeniçeri ise çözüm gazeteciliğine dair kapsamlı bir çerçeve oluşturdu.

CİSEM2023'ün ikinci günündeki bildirimler, "İletişim Eğitimi" ve "Politik İletişim ve Temsil" başlıklı paralel oturumlarla devam etti. İletişim eğitimi temalı oturumun ilk bildirisinde Yaşar Üniversitesi'nden Tülay Görü Doğan, yapay zekâ çağında iletişim eğitimini yeniden düşünmek üzerine bir sunum gerçekleştirdi. İkinci bildiri Gazi Üniversitesi'nden İdris Büyükkurt'undu; Büyükkurt, medya okuryazarlığını 2000 sonrası *Milli Eğitim Şuraları* ve eğitim programları üzerinden ele aldı. Oturumun son sunumunda ise Marmara Üniversitesi'nden Seçil Özay, röportajı gazetecilikteki yaratıcı bir alan olarak tartıştı. "Politik İletişim" temalı oturumda da üç bildiri yer aldı; Çukurova Üniversitesi'nden İlker Özdemir ve Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'nden Tülay Atay'ın politik iletişim ve egemenlik sorunsalını merkeze alan çalışmalarını Yozgat Bozok Üniversitesi'nden Selçuk Çetin'in Türkiye siyasetinde insan dışı yaşamın yerini ve durumunu tespitine ilişkin bildirisini ve Sakarya Üniversitesi'nden Damla Karşu Cesur'un yapay zekâ ve Türkiye imajı eksenli araştırması takip etti.

Sempozyumda "Yeni Medya ve Kültür" ve "İletişim Araştırmaları ve Habercilik Pratikleri" başlıklarını taşıyan iki paralel oturum daha yapıldı. Ankara Üniversitesi'nden Ramezan Karimzadehasl Sahebdivani İran ile Türkiye'yi ifade özgürlüğü ve filtreleme politikaları bağlamında karşılaştırırken İstanbul Gelişim Üniversitesi'nden Dilek Kızıllırmak sosyal medyanın yarattığı yeni nesil bir ruhani lider olarak tanımladığı Çetin Çetintaş üzerine bir sunum yaptı. Oturumun son sunumunda Sakarya Üniversitesi'nden Berna Dilek, cadılar bayramı etkinlik afişlerini göstergebilimsel analize tabi tuttuğu çalışmasıyla kültür emperyalizminin Türkiye'ye etkisini tartıştı. İletişim araştırmalarını ve habercilik pratiklerini merkeze alan oturumda ise Yaşar Üniversitesi'nden Murat Ertan Doğan ve Ruhan Aşkın Uzel'in *greenwashing* ve medya kavramlarının bibliometrik analizini yaptıkları çalışmaları, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nden Helin Öztürk'ün lisansüstü tezlerde alternatif medya çalışmalarını derlediği

araştırması, Anadolu Üniversitesi'nden Çağdaş Ceyhan ve Züleyha Özbaş Anbarlı'nın öğrenci intiharlarının anaakım ve alternatif medyada ele alınış biçimlerini tartıştıkları bildirileri yer aldı.

CİSEM2023'ün son oturumları ise "Emek, Büyük Veri ve İnternet" ile "Kültürel İncelemeler" başlıklarını taşıyordu. Paralel oturumların ilkinde Ankara Üniversitesi'nden Halil Saç ve Nurcan Törenli gazetecilikte özkaynak kullanımını, Yozgat Bozok Üniversitesi'nden Şafak Etike üretken yapay zekâ ve gazetecilik ilişkisini, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nden Zeynep Şehidoğlu da Stieglers'in gramatizasyon kavramını nesnelere interneti üzerinden tartışmaya açtı. Saç ve Törenli'nin çalışması özkaynak kullanımının demokrasi ve cumhuriyet ile ilişkilendirilmesi açısından da önemliydi. "Kültürel İncelemeler" başlıklı son oturum ise benim bildirimle başladı; adabımuâşereti kamusal senaryo bağlamında ele aldığım ve Saygısızlıkla Savaş Derneği üzerinden tartıştığım bildirinin ardından oturum, Sakarya Üniversitesi'nden Berna Dilek'in 100. yıla özel "cumhuriyet" temalı sergileri incelediği çalışmasıyla devam etti. Oturuma Ankara Üniversitesi'nden Ülkem İrmak Şimşek yılbaşı reklamlarını konu edinen çalışmasıyla, İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Zozan Yıldız ise grup iletişimde halaybaşının rolünü incelediği bildirisiyle katkı sundu. Oturumların tamamlanmasının ardından kapanış konuşması gerçekleştirildi ve CİSEM2023, Gazeteciler Cemiyeti'nde verilen kokteyl ile sona erdi.

Sempozyumun çağrı metninde de yer aldığı üzere Türkiye'de iletişim bilimi ilk olarak siyaset bilimi, sosyoloji, ekonomi gibi farklı bilim alanlarında yapılan çalışmaların katkılarıyla gelişmiş, sonrasında da disiplinlerarası ve özerk bir alan olarak mevcudiyet kazanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun bir dönüm noktası olarak kabul edildiği tarihsellikte denilebilir ki bu yüz yıllık süreçte iktidar kaynaklı baskı ve sorunların üstünün kapatılmaması gerekir. 1965 yılında Basın Yayın Yüksek Okulu olarak kurulan ve hem akademik alana yaptığı katkılarla hem de yetiştirdiği öğrencilerle iletişim alanının gelişmesinde inkâr edilemeyecek bir rol oynayan İLEF, Cumhuriyetin 100. yılında alanda yaşanan değişimlerin ve kazanımların yanı sıra tam da bu sorunların ve çözüm önerilerinin tartışılacağı bir ortam oluşturma gayesiyle çıktığı yolda CİSEM'in de geleneksel hale gelmesini amaçlıyor. Amaç doğrultusunda CİSEM2024'ün, bu sefer farklı bir başlıkla iletişim araştırmaları bağlamında "Özdüşünümsellik" teması altında, 2024'ün Kasım ayında İLEF'te düzenlenmesi planlanıyor.